

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ ખાતે

સ્પેશિયલ ક્રિમિનલ અપ્પિકેશન (હેબિયસ કોર્પસ) નં. ૬૩૮૫/૨૦૧૭

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રીમતી અભિલાષા કુમારી

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી બી.એન. કારિયા

=====

૧	શું સ્થાનિક અખબારોના રીપોર્ટ્સને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી છે?	
૨	રીપોર્ટરને મોકલવામાં આવે કે નહીં?	
૩	શું ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવા માંગે છે?	
૪	શું આ કેસમાં ભારતીય બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલ કોઈ હુકમના અર્થઘટન અંગે કાયદાનો કોઈ નોંધપાત્ર પ્રશ્ન સમાયેલ છે?	

=====

ધર્મેન્દ્રસિંહ રામસેવક રાજપૂત અને ૧....અરજદાર(ઓ)

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય અને ૪....સામાવાળા(ઓ)

=====

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર(ઓ) નં. ૧ - ૨ તરફથી શ્રી નાસીર સૈયદ, એડવોકેટ

અરજદાર(ઓ) નં. ૧ - ૨ તરફથી શ્રીમતી મુમતાઝ સૈયદ, એડવોકેટ

સામાવાળા(ઓ) નં. ૪ - ૫ તરફથી શ્રી પ્રકાશ જી. પંડ્યા, એડવોકેટ

સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ તરફથી શ્રી હાર્દિક સોની, એડિશનલ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર

સામાવાળા(ઓ) નં. ૨ - ૩ માટે ડીએસ દ્વારા રુલ બજાવાયેલ

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રીમતી અભિલાષા કુમારી

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી બી.એન. કારિયા

તારીખ : ૧૫/૧૨/૨૦૧૭

મૌખિક ચુકાદો

(પર : માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રીમતી અભિલાષા કુમારી)

૦૧. આ પિટિશન એક નિર્દોષ દસ વર્ષની બાળકી, લક્ષ્મીની મુશ્કેલ પરિસ્થિતિની આસપાસ ફરે છે, જે બે જોડ માતા-પિતા – જૈવિક (કુદરતી) અને દત્તક લેનાર – હોવા છતાં, પોતાને ચિલ્ડ્રન્સ હોમ ફોર ગર્લ્સમાં જુએ છે. આ પિટિશન લક્ષ્મીના કબજા (કસ્ટડી) માટે માતા-પિતાની બંને જોડી વચ્ચેની અયોગ્ય ખેંચતાણને સામે લાવે છે, જે પ્રશ્ન કોર્ટ સમક્ષ મોટો ઉપસ્થિત થાય છે. તમામ બાબતોને બાજુ પર રાખીને, કોર્ટ સભાન છે કે તેની સર્વોચ્ચ ફરજ લક્ષ્મીનું કલ્યાણ સુનિશ્ચિત કરવાની છે.

૦૨. હવે, હકીકતો :

૦૩. ભારતના બંધારણની કલમ-૨૨૬ હેઠળની આ હેબિયસ કોર્પસ પિટિશન અરજદારો દ્વારા દાખલ કરવામાં આવી છે, જેઓ લક્ષ્મીના દત્તક માતા-પિતા હોવાનો દાવો કરે છે. સામાવાળા નં. ૨ અને ૩, પોલીસ ઈન્સ્પેક્ટર, પૂણા પોલીસ સ્ટેશન, સુરત અને એડમિનિસ્ટ્રેટર/મેનેજર, ચિલ્ડ્રન્સ ઓબ્ઝર્વેશન હોમ, રામનગર, સુરતને કોર્ટ સમક્ષ કોર્પસ લક્ષ્મીને રજૂ કરવા માટે યોગ્ય રીટ, હુકમ

અથવા નિર્દેશ આપવા માટે અરજ કરવામાં આવી છે. એવી પણ વધુ અરજ કરવામાં આવી છે કે કોર્ટ લક્ષ્મીની ઈચ્છા જાણી શકે, સામાવાળા નં. ૩ ના કથિત ગેરકાયદેસર કબજામાંથી તેને મુક્ત કરવાનો હુકમ કરી શકે અને તેનો કબજો અરજદારોને સોંપી શકે.

૦૪. પિટિશનમાં જણાવ્યા મુજબ પશ્ચાદભૂમિકાની હકીકતો એવી છે કે, અરજદારોને બે પુત્રો છે પરંતુ તેઓ પુત્રી માટે ઝંખતા હતા. લક્ષ્મીના જૈવિક માતા-પિતા, અહીંના સામાવાળા નં. ૪ અને ૫, તે જ વિસ્તારમાં રહેતા હતા અને અરજદારો સાથે સારા સંબંધો ધરાવતા હતા. સામાવાળા નં. ૪ અને ૫ લક્ષ્મીની સંભાળ રાખવાની સ્થિતિમાં નહોતા. અરજદારોએ તેને દત્તક લેવાની રજૂઆત કરી અને સામાવાળા નં. ૪ અને ૫ તેમની પુત્રીને અરજદારોને દત્તક આપવા સંમત થયા. તારીખ ૧૮.૦૮.૨૦૦૮ ના રોજ એક દત્તક વિધાન દસ્તાવેજ (એડોપ્શન ડીડ) તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો, જેના પર અરજદારો અને સામાવાળા નં. ૪ અને ૫ દ્વારા સહી કરવામાં આવી હતી અને તેને નોટરાઈઝ કરાવવામાં આવ્યો હતો. દત્તક વિધાન દસ્તાવેજ પરિશિષ્ટ-એ તરીકે રેકૉર્ડ પર રજૂ કરવામાં આવ્યો છે. લક્ષ્મી જ્યારે લગભગ ચૌદ મહિનાની હતી ત્યારે અરજદારો દ્વારા તેને દત્તક લેવામાં આવી હતી. ત્યારથી, એવું સમર્થન કરવામાં આવ્યું છે કે, અરજદારોએ અત્યંત પ્રેમ અને સ્નેહ સાથે તેનો ઉછેર કર્યો છે. તેઓએ લક્ષ્મીને શાળામાં દાખલ કરાવી હતી અને તેમની ક્ષમતા મુજબ તેને શિક્ષણનું ધોરણ પૂરું પાડતા હતા. અરજદારોના જણાવ્યા મુજબ, તેઓ લક્ષ્મીને યોગ્ય ઉછેર આપીને માતા-

પિતા તરીકેની તેમની તમામ જવાબદારીઓ પૂરી કરી રહ્યા છે. ધોરણ-૩ માટેનું લક્ષ્મીનું રિપોર્ટ કાર્ડ પિટિશન સાથે પરિશિષ્ટ-બી તરીકે જોડાયેલ છે.

૦૫. એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે અયાનક, તારીખ ૨૭.૦૬.૨૦૧૭ ના રોજ બપોરે, સામાવાળા નં. ૪ અને ૫, એક અજાણી છોકરી સાથે, અરજદારોના ઘરે આવ્યા અને માગણી કરી કે લક્ષ્મીને તેમને સોંપી દેવામાં આવે. અરજદારોએ પરસ્પર સંમતિથી દત્તક વિધાન દસ્તાવેજ નિષ્પાદિત કરીને કાયદેસર રીતે બાળકને દત્તક લીધું હોવાનું સમજાવીને ઇનકાર કર્યો હતો. તેમ છતાં, સામાવાળા નં. ૪ અને ૫ ગુસ્સે થઈ ગયા અને અરજદાર નં. ૨ (દત્તક માતા) ને અપશબ્દો બોલવા લાગ્યા, તેને ખોટા કેસમાં ફસાવી દેવા જેવા ગંભીર પરિણામોની ધમકી આપી. લક્ષ્મીને અરજદારોના ઘરેથી લઈ જવામાં આવી અને ચિલ્ડ્રન્સ હોમ ફોર ગર્લ્સમાં રાખવામાં આવી. તેનાથી વ્યથિત થઈને, અરજદારોએ આ કોર્ટનો સંપર્ક કર્યો છે.

૦૬. કેટલીક પ્રસ્તુત હકીકતો પિટિશનમાં વર્ણવવામાં આવી નથી, પરંતુ તપાસના કાગળોમાંથી બહાર આવે છે. વર્ણન પૂર્ણ કરવા અને ખાલી જગ્યાઓ પૂરવા માટે તે જરૂરી રહેશે. ભારત સરકારના મહિલા અને બાળ વિકાસ મંત્રાલયના નેજા હેઠળ 'પ્રથમ' નામની એનજીઓ દ્વારા ચલાવવામાં આવતી ચાઈલ્ડ હેલ્પલાઈનને તારીખ ૨૮.૦૬.૨૦૧૭ ના રોજ લક્ષ્મીના કુદરતી માતા-પિતા, સામાવાળા નં. ૪ અને ૫ વતી એક શ્રી પ્રતીક શર્મા, એડવોકેટ તરફથી ટેલિફોન કોલ મળ્યો હતો. ચાઈલ્ડ હેલ્પલાઈનને જાણ કરવામાં આવી હતી કે

લક્ષ્મી સાથે તેના દત્તક માતા-પિતા દ્વારા કથિત રીતે ગેરવર્તણૂક કરવામાં આવી રહી છે. આ ટેલિફોન કોલના આધારે, પોલીસની મદદથી લક્ષ્મીને અરજદારોના ઘરેથી લઈ જવામાં આવી હતી અને ચાઈલ્ડ વેલફેર કમિટી, સુરત સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવી હતી. ચાઈલ્ડ વેલફેર કમિટીએ જુવેનાઈલ જસ્ટિસ (કેર એન્ડ પ્રોટેક્શન ઓફ ચિલ્ડ્રન) એક્ટ, ૨૦૦૦ (સંક્ષિપ્તમાં “જે.જે. એક્ટ”) ની કલમ-૩૩(૧) હેઠળ ટૂંકા ગાળાના રોકાણનો હુકમ કર્યો હતો, જેમાં લક્ષ્મીને ચિલ્ડ્રન્સ હોમ ફોર ગર્લ્સમાં મોકલવામાં આવી હતી. સંભાળ અને રક્ષણની જરૂરિયાતવાળા બાળક અંગે જે.જે. એક્ટની કલમ-૩૨ હેઠળ નિર્ધારિત રીતે યોજવાની જરૂરી તપાસના અહેવાલ બાકી હોવાથી આ હુકમ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો.

૦૭. જે.જે. એક્ટની કલમ-૩૨(૨) મુજબ, કલમ-૩૩(૧) હેઠળની તપાસ હુકમ મળ્યાના ચાર મહિનાના સમયગાળામાં અથવા કમિટી દ્વારા નક્કી કરવામાં આવે તેવા ટૂંકા ગાળામાં પૂર્ણ થવી જરૂરી છે. એવું જણાય છે કે કોર્પસને તારીખ ૨૯.૦૬.૨૦૧૭ ના રોજ કમિટી સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવી હતી, જ્યારે ચાર મહિનાનો સમયગાળો વીત્યો ન હતો.

૦૮. પિટિશનમાં તારીખ ૩૦.૦૮.૨૦૧૭ ના રોજ રુલ ઇસ્યુ કરવામાં આવ્યો હતો, જે તારીખ ૦૬.૦૯.૨૦૧૭ ના રોજ પરત કરવાનો હતો. ત્યારબાદ, પિટિશન સમયાંતરે સૂચિબદ્ધ કરવામાં આવી હતી. લક્ષ્મીને કોર્ટ સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવી હતી અને અમને તેની સાથે વિગતવાર વાતચીત કરવાનો પ્રસંગ મળ્યો હતો.

૦૯. દત્તક અને કુદરતી માતા-પિતાના પરસ્પર વિરોધી દાવાઓની સરખામણીમાં લક્ષ્મીનું કલ્યાણ એ સર્વોચ્ચ વિચારણા છે તે પાસાને ધ્યાને લઈને આ કોર્ટે, તારીખ ૧૧.૦૯.૨૦૧૭ ના હુકમ દ્વારા, ચાઈલ્ડ વેલફેર કમિટી, સુરતને મામલાના તમામ પાસાઓ પર સંપૂર્ણ તપાસ કરવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો, જેમાં સામાવાળા નં. ૪ અને ૫ ના કહેવાથી અરજદારો પાસેથી લક્ષ્મીનો કબજો શા માટે લેવામાં આવ્યો તે કારણનો પણ સમાવેશ થાય છે. તારીખ ૦૪.૧૦.૨૦૧૭ સુધીમાં તપાસ પૂર્ણ કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો. ત્યાં સુધી, એવો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો કે લક્ષ્મી ચિલ્ડ્રન્સ હોમ ફોર ગર્લ્સમાં રહેવાનું ચાલુ રાખશે. પિટિશન તારીખ ૦૫.૧૦.૨૦૧૭ ના રોજ સુનાવણી માટે મુકવામાં આવી હતી.

૧૦. ચાઈલ્ડ વેલફેર કમિટીના અધ્યક્ષે નિર્દેશ મુજબ તારીખ ૨૯.૦૯.૨૦૧૭ ના ફોરવર્ડિંગ પત્ર દ્વારા સીલબંધ કવરમાં અહેવાલ રજૂ કર્યો હતો. તારીખ ૦૫.૧૦.૨૦૧૭ ના રોજ કોર્ટ દ્વારા સીલબંધ કવર ખોલવામાં આવ્યું હતું અને અહેવાલનું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું તથા તેને ફરીથી સીલ કરવામાં આવ્યું હતું. રજિસ્ટ્રીને એ સુનિશ્ચિત કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો કે સીલબંધ કવર પિટિશનના રેકૉર્ડ પર રહે.

૧૧. કેસના સ્વરૂપને ધ્યાને લેતાં જ્યાં બે જોડ માતા-પિતા લક્ષ્મીના કબજાની માગણી કરી રહ્યા છે અને બાળકીનું કલ્યાણ તેમજ ભવિષ્ય દાવ પર લાગેલું છે,

આ કોર્ટે શોધી કાઢ્યું કે આખરી નિર્ણય પર પહોંચી શકાય તે પહેલાં વધુ ગહન વિગતો/ઈનપુટ્સની જરૂર પડશે.

૧૨. આ કોર્ટે પક્ષકારો સાથે વિગતવાર વાતચીત કરી હતી. સામાવાળા નં. ૪ અને ૫ એ અરજદારો અંગે કેટલીક બાબતો જણાવી હતી જે સ્વતંત્ર સ્ત્રોતોમાંથી ચકાસવાની જરૂર હતી. તેથી, કોર્ટે પ્રિન્સિપાલ ડિસ્ટ્રિક્ટ જજ, સુરતને અરજદારો અને સામાવાળા નં. ૪ અને ૫ ની પશ્ચાદભૂમિકા અને પૂર્વવૃત્ત અંગે તમામ પાસાઓ પર તપાસ કરવા વિનંતી કરી હતી, જેમાં તેમનામાંથી કોઈ ગુનાહિત પૃષ્ઠભૂમિ ધરાવે છે કે કેમ તેનો પણ સમાવેશ થાય છે. તારીખ ૦૫.૧૦.૨૦૧૭ ના હુકમની તારીખથી બે મહિનાની અંદર અહેવાલ રજૂ કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો. અહેવાલ પ્રાપ્ત ન થાય ત્યાં સુધી, લક્ષ્મીએ ચિલ્ડ્રન્સ હોમ ફોર ગર્લ્સમાં રહેવાનું ચાલુ રાખવાનું હતું.

૧૩. સુશ્રી ગીતા ગોપી, પ્રિન્સિપાલ ડિસ્ટ્રિક્ટ જજ, સુરતે તારીખ ૦૪.૧૨.૨૦૧૭ ના પત્ર દ્વારા અહેવાલ રજૂ કર્યો હતો, જે તારીખ ૦૬.૧૨.૨૦૧૭ ના રોજ આ કોર્ટે સમક્ષ મૂકવામાં આવ્યો હતો. આ અહેવાલ અત્યંત વિસ્તૃત અને વ્યાપક છે, જેમાં તમામ પ્રસ્તુત પાસાઓને ઝીણવટપૂર્વક આવરી લેવામાં આવ્યા છે.

૧૪. આ કોર્ટે અરજદારો તરફથી વિદ્વાન વકીલ શ્રી નાસીર સૈયદ, સામાવાળા નં. ૧ થી ૩ તરફથી વિદ્વાન એડિશનલ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર શ્રી હાર્દિક સોની અને સામાવાળા નં. ૪ અને ૫ તરફથી વિદ્વાન વકીલ શ્રી પ્રકાશ જી. પંડ્યાને સાંભળ્યા છે.

૧૫. પ્રિન્સિપાલ ડિસ્ટ્રિક્ટ જજ, સુરત દ્વારા રજૂ કરાયેલા અહેવાલ તરફ આગળ વધતા પહેલાં, અમે તારીખ ૨૯.૦૯.૨૦૧૭ ના ફોરવર્ડિંગ પત્ર દ્વારા ચાઇલ્ડ વેલફેર કમિટી, સુરતના અધ્યક્ષ દ્વારા રજૂ કરાયેલા અગાઉના અહેવાલની નોંધ લેવા માટે સીલબંધ કવર ફરીથી ખોલી શકીએ છીએ. સદર અહેવાલનો સાર નીચે મુજબ છે :

(૧) અરજદારો દ્વારા લક્ષ્મીનું દત્તક વિધાન સેન્ટ્રલ એડોપ્શન રિસોર્સ એજન્સી (સીએઆરએ/કારા) ની માર્ગદર્શિકા મુજબ નથી. દત્તક વિધાન કાયદા અનુસાર કરવામાં આવ્યું નથી.

(૨) પક્ષકારોએ પરસ્પર સંમતિથી દત્તક વિધાન દસ્તાવેજ નિષ્પાદિત કર્યો છે.

(૩) ચાઇલ્ડ વેલફેર કમિટી, સુરતે લક્ષ્મીની ઉંમરમાં વિસંગતતા શોધી કાઢી છે, જે દત્તક વિધાન દસ્તાવેજ, જન્મ પ્રમાણપત્ર અને આધાર કાર્ડમાં દર્શાવવામાં આવી છે.

(૪) તારીખ ૨૯.૦૬.૨૦૧૭ ના રોજ, લક્ષ્મીના દત્તક માતા-પિતા અને જૈવિક માતા-પિતાને ચાઇલ્ડ વેલફેર કમિટી સમક્ષ હાજર રહેવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો. તે તારીખે લક્ષ્મીના કબજા માટે તેમની વચ્ચે આક્રમક શાબ્દિક બોલાચાલી થઈ હતી.

(૫) અરજદારો અને સામાવાળા નં. ૪ અને ૫ આસપાસના વિસ્તારોમાં રહેતા હોવાથી તેઓ લક્ષ્મીના કબજા માટે વારંવાર અંદરોઅંદર ઝઘડા કરે છે. બંને પક્ષોએ આ સંબંધમાં પોલીસ સ્ટેશનમાં અરજીઓ આપી છે.

૧૬. ઉપરોક્ત અવલોકનોના આધારે ચાઇલ્ડ વેલફેર કમિટી, સુરતના અધ્યક્ષે અભિપ્રાય આપ્યો છે કે જો લક્ષ્મીનો કબજો અરજદારોને સોંપવામાં આવે તો તેની સલામતી જોખમાશે. એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે દત્તક વિધાન દસ્તાવેજનો વિષય-વસ્તુ એ કાયદાકીય મુદ્દો છે જે કોર્ટ દ્વારા નક્કી કરવાનો રહેશે. જ્યાં સુધી કોર્ટ યોગ્ય હુકમ પસાર ન કરે ત્યાં સુધી, લક્ષ્મીના હિતમાં ચિલ્ડ્રન્સ હોમ ફોર ગર્લ્સમાં રહેવું યોગ્ય રહેશે.

૧૭. કોર્ટે બે કે ત્રણ પ્રસંગોએ લક્ષ્મી સાથે નજીકથી વાતચીત કરી છે. તે એક અસાધારણ રીતે તેજસ્વી અને પ્રતિભાશાળી બાળકી છે. ચિલ્ડ્રન્સ હોમ ફોર ગર્લ્સના સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ તેના મધુર અને પ્રેમાળ સ્વભાવના ખૂબ વખાણ કરે છે અને કોર્ટને જણાવ્યું હતું કે લક્ષ્મી ખૂબ જ આજ્ઞાકારી, શિસ્તબદ્ધ અને મદદગાર છે. લક્ષ્મી ડ્રોઇંગ અને પેઇન્ટિંગની પ્રતિભા ધરાવે છે. અગાઉના એક પ્રસંગે જ્યારે તે કોર્ટમાં આવી હતી ત્યારે તેણે તેણે દોરેલા અને રંગ પૂરેલા ચિત્રો અમને બતાવ્યા હતા, જે અસાધારણ રીતે સારા છે. જો યોગ્ય વાતાવરણ અને માર્ગદર્શન પૂરું પાડવામાં આવે તો યોગ્ય તકો મળતાં લક્ષ્મી પોતાની અંદર રહેલી સુષુપ્ત ક્ષમતાને પૂર્ણ કરી શકે છે. દરેક પ્રસંગે કોર્ટે લક્ષ્મીને પૂછપરછ કરી હતી કે તે કોની સાથે રહેવા માંગે છે. તેણીએ જણાવ્યું છે કે તે અરજદારો, તેના દત્તક માતા-પિતા

સાથે રહેવા માંગે છે. જ્યારે લક્ષ્મીને અરજદારોને સોંપવામાં આવી ત્યારે તે માત્ર ચૌદ [મહિનાની] જ હતી. તેણી અન્ય કોઈ માતા-પિતાને જાણતી નથી અને તે દ્રષ્ટિએ સામાવાળા નં. ૪ અને ૫ ને જોતી નથી. સંજોગો અનુસાર અરજદારો સાથે રહેવાની તેણીની ઇચ્છા તદ્દન સ્વાભાવિક છે. નિર્ણય કરવાનો મુદ્દો લક્ષ્મીની નિર્દોષ અને કુદરતી ઇચ્છા જેટલો સરળ નથી કારણ કે તમામ બાબતોમાં તેનું કલ્યાણ અને સલામતી સુનિશ્ચિત કરવા માટે કોર્ટે તમામ પાસાઓ પર ધ્યાન આપવું પડશે. એ જોવું પડશે કે અરજદારો સાથે રહેવાની તેણીની ઇચ્છા તેના પોતાના કલ્યાણ માટે અનુકૂળ રહેશે કે કેમ.

૧૮. જ્યારે તેણી અરજદારો સાથે રહેતી હતી ત્યારે લક્ષ્મી ધોરણ-૩ માં અભ્યાસ કરતી હતી. તેણીને ચિલ્ડ્રન્સ હોમ ફોર ગર્લ્સમાં મોકલવામાં આવ્યા પછી, તેનો અભ્યાસ ખોરવાઈ ગયો હતો. સુનાવણીની તારીખો પૈકીની એક તારીખે, કોર્ટને જાણ કરવામાં આવી હતી કે હવે પછીના શૈક્ષણિક સત્રથી લક્ષ્મીને શાળામાં દાખલ કરવામાં આવશે.

૧૯. હવે અમે પ્રિન્સિપાલ ડિસ્ટ્રિક્ટ જજ, સુરત દ્વારા રજૂ કરાયેલા અહેવાલ પર પાછા આવી શકીએ છીએ. આ અહેવાલ એક વિગતવાર અહેવાલ છે. પ્રિન્સિપાલ ડિસ્ટ્રિક્ટ જજે (૧) જુવેનાઇલ જસ્ટિસ બોર્ડના પ્રિન્સિપાલ મેજિસ્ટ્રેટ, (૨) ડિસ્ટ્રિક્ટ ચાઇલ્ડ પ્રોટેક્શન યુનિટ, (૩) પૂણા પોલીસ સ્ટેશનના પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર અને (૪) ચિલ્ડ્રન્સ હોમ ફોર ગર્લ્સ, રામનગર, સુરતના સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ પાસેથી અહેવાલો મંગાવ્યા છે. આ અલગ-અલગ અહેવાલો અલગથી રેકૉર્ડ પર

મૂકવામાં આવ્યા છે અને તેણી દ્વારા રજૂ કરાયેલા અહેવાલમાં પણ તેની વ્યાપક ચર્ચા કરવામાં આવી છે.

૨૦. પ્રિન્સિપાલ ડિસ્ટ્રિક્ટ જજે અહેવાલમાં વિવિધ સત્તાધિકારીઓના અભિપ્રાયો નોંધ્યા છે. તેના સંબંધિત અંશો નીચે મુજબ પુનઃ રજૂ કરવામાં આવે છે :

“ડિસ્ટ્રિક્ટ ચાઇલ્ડ પ્રોટેક્શન યુનિટ, સુરતનો અભિપ્રાય: જૈવિક માતા-પિતા બાળકને પોતાની સાથે રાખવા તૈયાર છે, પરંતુ, બાળકની મુલાકાત દરમિયાન, તેણીએ તેના જૈવિક માતા-પિતા સાથે જોડાવા માટે પોતાની અનિચ્છા વ્યક્ત કરી હતી. બાળક તેના દત્તક માતા-પિતા સાથે રહેવા તૈયાર છે. ડીસીપીયુના જણાવ્યા અનુસાર રહેણાંક વિસ્તાર યોગ્ય નથી, વાતાવરણ બાળકી માટે યોગ્ય નથી અને તપાસ કરતાં, તેઓએ જોયું કે પરિવારના અન્ય સભ્યો ગુનાહિત પ્રવૃત્તિઓમાં સંડોવાયેલા છે અને તેથી, ડીસીપીયુને જણાયું કે દત્તક માતા-પિતાને બાળક સોંપવું યોગ્ય નથી. પરંતુ, ડીસીપીયુ, સુરતના સમાજ કલ્યાણ અધિકારી અને કાઉન્સેલરે તેમનો અભિપ્રાય વ્યક્ત કર્યો હતો કે, બાળકીના ભવિષ્યને ધ્યાનમાં રાખીને, તેને સંસ્થામાં રાખીને તેનો અભ્યાસ ચાલુ રાખવો યોગ્ય રહેશે. (ભારપૂર્વક જણાવેલું)

પૂણા પોલીસ સ્ટેશન, સુરતના પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટરનું અવલોકન: ત્યારબાદ, પી.આઈ. એ રાજીવનગર ઝૂંપડપટ્ટી, ઉમરવાડા, સહારા દરવાજા, સુરત શહેર ખાતે ચંપાબેન ધર્મેન્દ્રસિંહ રાજપૂત (પી-૨, દત્તક

માતા) નું નિવેદન લીધું હતું, અને તેણીના જણાવ્યા મુજબ, તેઓ પોતાની મિલકત અને રૂ. ૨૯,૦૦૦/- ની બેંક સિલક ધરાવે છે. તેમના વતનમાં, તેમની પાસે ત્રણ મકાનો અને એક મંદિર છે અને કુલ મળીને પરિવારના ૮ સભ્યો છે. તેણીના પતિ વિરુદ્ધ એનડીપીએસ હેઠળ અને વિદેશી દારૂના વેચાણ માટે પ્રોહિબિશન એક્ટ હેઠળ ગુનો નોંધાયેલ છે અને તેણીના પુત્ર કિશન વિરુદ્ધ લૂંટ અને હુમલાનો કેસ દાખલ થયેલ છે. તેણી હાથલારી પર નાસ્તો વેચીને રૂ. ૨૫,૦૦૦/- ની આવક મેળવે છે. પી.આઈ. એ જણાવ્યું છે કે બંને પક્ષોને તેમના પડોશીઓ સાથે સારા સંબંધો છે. (ભારપૂર્વક જણાવેલું)

જુવેનાઈલ જસ્ટિસ બોર્ડ, સુરતના વિજ્ઞાન પ્રિન્સિપાલ મેજિસ્ટ્રેટનું
અવલોકન :

લક્ષ્મી વિશે પૂછતાં, વિજ્ઞાન પ્રિન્સિપાલ મેજિસ્ટ્રેટને જણાવવામાં આવ્યું હતું કે જ્યારે તે નાની હતી, ત્યારે તે અરજદારો સાથે રહેતી હતી અને તેણીને દત્તક આપવામાં આવી નથી અને તેઓ પડોશી હોવાથી, લક્ષ્મી તેમના ઘરે રમવા જતી હતી અને બે વર્ષની થયા પછી, તે તેમની સાથે રહેતી આવી છે અને તેઓ તેને મળવા જતા હતા. તેણીએ વિજ્ઞાન પ્રિન્સિપાલ મેજિસ્ટ્રેટને એમ પણ જણાવ્યું હતું કે લક્ષ્મીના કપાળ પરની ઈજા છરીના ઘાના કારણે થઈ છે અને જ્યારે તેણીએ તેની પુત્રીને તે વિશે પૂછ્યું ત્યારે તેણીએ જણાવ્યું હતું કે, અરજદારો તેને મારતા હતા. લક્ષ્મીની

જૈવિક માતાએ વિદ્વાન પ્રિન્સિપાલ મેજિસ્ટ્રેટને એમ પણ જણાવ્યું હતું કે અરજદાર ધર્મેન્દ્રસિંહ લક્ષ્મી માટે ખરાબ ઇરાદો ધરાવે છે અને વિસ્તારના કોઈ છોકરા દ્વારા તેણીનું શારીરિક શોષણ કરવામાં આવ્યું હતું અને જ્યારે તેણીએ તે છોકરા વિશે પૂછપરછ કરી ત્યારે અરજદાર સ્ત્રીએ જણાવ્યું કે છોકરી કોઈ છોકરાના ઘરે જાય છે અને ઘરનું તમામ કામ કરે છે અને છોકરા વિશે તેણીને જણાવવામાં આવ્યું કે તે ગામડે ગયો છે. જૈવિક માતાએ જણાવ્યું હતું કે અરજદારો તેણીની પુત્રીની સંભાળ રાખી રહ્યા નથી, તે તેમના ઘરમાં સલામત નથી. પ્રિન્સિપાલ મેજિસ્ટ્રેટ એ પણ પૂછપરછ કરી હતી કે તેઓએ આટલા લાંબા સમય સુધી બાળકીના કબજાની માગણી કેમ ન કરી, તેનો તેણી કોઈ જવાબ આપી શકી નહોતી. પ્રિન્સિપાલ મેજિસ્ટ્રેટ તારીખ ૨૪.૧૧.૨૦૧૭ ના રોજ લક્ષ્મીને ચિલ્ડ્રન્સ હોમ ફોર ગર્લ્સ ખાતે જોઈ હતી. તેણીએ માત્ર અરજદારો સાથે રહેવાની પોતાની ઇચ્છા વ્યક્ત કરી હતી અને તેણી તેના જૈવિક માતા-પિતા સાથે જવા ઇચ્છતી નથી. તેનું કારણ પૂછતાં, વિદ્વાન પ્રિન્સિપાલ મેજિસ્ટ્રેટ એવલોકન કર્યું કે બાળકીએ કોઈ જવાબ આપ્યો નહોતો. કપાળ પરની ઈજાની પૂછપરછ માટે, બાળકીએ કહ્યું કે તે તેના પલંગ પરથી નીચે પડી ગઈ હતી અને તેથી તેને ઈજા થઈ હતી. બાળકીએ વિદ્વાન પ્રિન્સિપાલ મેજિસ્ટ્રેટને અન્ય કોઈ માહિતી આપી નહોતી. (ભારપૂર્વક જણાવેલું)

જુવેનાઈલ જસ્ટિસ બોર્ડ, સુરતના વિદ્વાન પ્રિન્સિપાલ મેજિસ્ટ્રેટનો
અભિપ્રાય :

વિદ્વાન પ્રિન્સિપાલ મેજિસ્ટ્રેટે પોતાનો અભિપ્રાય વ્યક્ત કર્યો હતો કે
જૈવિક માતા-પિતા બાળકીને રાખવા માંગતા હોવાથી, બાળકીના હિતમાં
રહેશે કે બાળકીનો કબજો કુદરતી માતા-પિતાને સોંપવામાં આવે.
(ભારપૂર્વક જણાવેલું)

ચિલ્ડ્રન્સ હોમ ફોર ગર્લ્સ, રામનગર, સુરતના સુપરિન્ટેન્ડેન્ટનું અવલોકન
:

લક્ષ્મી કુદરતી માતા-પિતાની ત્યજી દેવાયેલી પુત્રી છે અને અરજદારો
દ્વારા દત્તક લેવાયેલ છે. જૈવિક માતાના નિવેદન મુજબ, તેઓએ
બાળકીના કબજા માટે અરજ કરી છે. તેમના (સામાવાળા નં. ૪ અને ૫)
જણાવ્યા મુજબ, ધર્મેન્દ્રસિંહ રાજપૂતનો પરિવાર તેમની પુત્રીની યોગ્ય
સંભાળ રાખી રહ્યો નથી અને તેઓ તેને મારે છે તથા ગાંજો પહોંચાડવા
માટે તેનો ઉપયોગ કરી રહ્યા છે. પડોશના છોકરા દ્વારા બળાત્કાર કરવામાં
આવ્યો છે. પ્રોટેક્શન ઓફિસર અને કાઉન્સેલર દ્વારા કાઉન્સેલિંગ કરતાં
જાણવા મળ્યું કે તેણીનું શારીરિક શોષણ થયું હતું અને શોષણ કરનાર
અંગે તેઓને કોઈ માહિતી મળી ન હતી. દત્તક માતા ચંપાબેન શોષણ
કરનાર અંગે જાણકારી ધરાવે છે, પડોશી મનીષાબેને શોષણ કરનારને
જોયો હતો અને શોધખોળ કરતાં સદર વ્યક્તિ મળી શક્યો ન હતો અને
ત્યારબાદ જોવા મળ્યો ન હતો.

સુપરિન્ટેન્ડેન્ટે નોંધ્યું છે કે ધર્મેન્દ્રસિંહ રાજપૂત (પી-૧, દત્તક પિતા) વિરુદ્ધ એનડીપીએસ અને વિદેશી દારૂના વેચાણ માટે પ્રોહિબિશન એક્ટ હેઠળ ગુનો નોંધાયેલ છે અને કિરણ ધર્મેન્દ્રસિંહ રાજપૂત વિરુદ્ધ હુમલા અને લૂંટનો કેસ દાખલ કરવામાં આવ્યો છે. સુપરિન્ટેન્ડેન્ટે અવલોકન કર્યું છે કે ધર્મેન્દ્રસિંહ રાજપૂત (પી-૧, દત્તક પિતા) ગાંજાના વ્યવસાયમાં છે. પરિવારના તમામ સભ્યો પાન અને ગુટખાના વ્યસની છે. પરિવારનો ઇતિહાસ નોંધતાં તેણીએ જણાવ્યું છે કે પડોશીઓના નિવેદનો મુજબ, ધર્મેન્દ્રસિંહનો ગાંજાનો ધંધો એક વર્ષથી ચાલી રહ્યો છે અને તે મંદિરમાં પૂજારીના સ્વાંગમાં આ ધંધો કરી રહ્યો છે. બાળકી જ્યારે ૧૪ મહિનાની હતી ત્યારે કુદરતી માતા-પિતા દ્વારા તેને ત્યજી દેવામાં આવી હતી અને તેઓ દ્વારા દત્તક લેવામાં આવી હતી. (ભારપૂર્વક જણાવેલું)

ચિલ્ડ્રન્સ હોમ ફોર ગર્લ્સ, રામનગર, સુરતના સુપરિન્ટેન્ડેન્ટનો અભિપ્રાય :

ચિલ્ડ્રન્સ હોમ ફોર ગર્લ્સના સુપરિન્ટેન્ડેન્ટે પોતાનો અભિપ્રાય આપતાં જણાવ્યું છે કે, અરજદારો અને જૈવિક માતા-પિતાના આર્થિક, સામાજિક અને ગુનાહિત ઇતિહાસની સરખામણી કરતાં અને જ્યારે બાળકી કોઈ એક પરિવારને સોંપવાની હોય, ત્યારે તેણીના મતે, બાળક જૈવિક માતા-પિતાને આપવું જોઈએ.”

(ભારપૂર્વક જણાવેલું)

૨૧. ઉપરોક્ત સત્તાધિકારીઓના અહેવાલો પર વિચાર કર્યા પછી અને અરજદારો તથા સામાવાળા નં. ૪ અને ૫ ના ઘરોની મુલાકાત લઈને સ્વતંત્ર તપાસ કર્યા પછી અને પક્ષકારોના પૂર્વવૃત્ત અને પશ્ચાદભૂમિકાની તપાસ કર્યા પછી, પ્રિન્સિપાલ ડિસ્ટ્રિક્ટ જજ, સુરતનો નીચે મુજબનો અભિપ્રાય છે :

“(૧) જુવેનાઇલ જસ્ટિસ બોર્ડના પ્રિન્સિપાલ મેજિસ્ટ્રેટ, (૨) ડિસ્ટ્રિક્ટ ચાઇલ્ડ પ્રોટેક્શન યુનિટ, (૩) પૂણા પોલીસ સ્ટેશનના પોલીસ ઈન્સ્પેક્ટર અને (૪) ચિલ્ડ્રન્સ હોમ ફોર ગર્લ્સ, રામનગરના સુપરિન્ટેન્ડેન્ટના અહેવાલો લગભગ સુસંગત છે, તમામે અભિપ્રાય આપ્યો છે કે અરજદારોને બાળકી લક્ષ્મીનો કબજો આપી શકાય નહીં. અધસ્તાન સહી કરનારને પણ એવું લાગે છે કે ઝૂંપડપટ્ટી વિસ્તારમાં બાળકનું ભવિષ્ય સારું હોઈ શકે નહીં, જ્યાં અરજદારો ગાંજો વેચવાના ધંધામાં છે અને બાળકી લક્ષ્મીનો પણ ધંધામાં ઉપયોગ થાય છે. લક્ષ્મી સાથે વાત કરતાં જાણવા મળ્યું કે ગાંજો વેચવો તેના માટે સામાન્ય બાબત છે. માતા-અરજદાર નાસ્તો વેચવા માટે લારી પર બહાર જાય છે, વિસ્તારમાં બાળકી ક્યાં ફરી રહી છે તે જોનાર કોઈ નથી. ઝૂંપડપટ્ટીના છોકરાઓને પોતાને તંદુરસ્ત અને આદરપૂર્ણ વાતાવરણ મળતું નથી, બાળકી શારીરિક શોષણ અને જાતીય સતામણી તેમજ હુમલાનો ભોગ બની શકે છે. જ્યારે સામાવાળા નં. ૪ અને ૫ એ તેમની મોટી પુત્રીને શાળાએ મોકલી નથી, પરંતુ તેના લગ્ન કરાવી દીધા છે, મોટી પુત્રી તેના

બાળકોને શાળાએ મોકલે છે, જેમાં એક બાળકીનો પણ સમાવેશ થાય છે. સામાવાળા નં. ૪ અને ૫ નો સૌથી નાનો પુત્ર આઠ વર્ષનો છે, તેમના બે પુત્રો મરાઠી શાળામાં શિક્ષણ મેળવી રહ્યા છે. બાળકી લક્ષ્મી નગર પ્રાથમિક શિક્ષણ સમિતિની શાળામાં ધોરણ ચારમાં હતી. બોમ્બે માર્કેટ પાસેની શાળા નં. ૬૯, પ્રફુલ્લચંદ્ર ચાકી શાળા, ખાડી મોહલા, ઉમરવાડા, આ શાળા ગુજરાતી માધ્યમની શાળા છે. શકુંતલાબેનના નાના બાળકો મરાઠી માધ્યમની શાળામાં છે. કૈલાશ અને શકુંતલાબેન બીરાડે બાળકી લક્ષ્મીને મરાઠી માધ્યમમાં દાખલ કરાવી શકે છે, કારણ કે તેઓને મરાઠી ભાષા પ્રત્યે આગ્રહ હોઈ શકે છે, જે બાળકી લક્ષ્મીએ લીધેલા પ્રાથમિક અને પાયાના શિક્ષણને ઉખેડી શકે છે, પરંતુ તે જ સમયે, તેઓ તેણીને તેમના વિસ્તારની નગર પ્રાથમિક શાળામાં દાખલ કરવાનું વિચારી શકે છે, કારણ કે શિક્ષણ નિઃશુલ્ક છે, તેથી તેણીના શાળાના અભ્યાસ પર કોઈ અસર થશે નહીં.

રામનગર ખાતેના ચિલ્ડ્રન્સ હોમ ફોર ગર્લ્સમાં લક્ષ્મી ખુશખુશાલ મૂડમાં હતી. તેણીએ કહ્યું કે તેણીએ ત્યાં ઘણા મિત્રો બનાવ્યા છે. સુપરિન્ટેન્ડેન્ટે તારીખ ૩૦.૧૧.૨૦૧૭ ના તેમના અહેવાલ દ્વારા જાણ કરી હતી કે, તેણીએ ચંપાબેન રાજપૂત પાસેથી લક્ષ્મીનું લિવિંગ સર્ટિફિકેટ વારંવાર માંગ્યું હતું, પરંતુ તેને વધુ મહત્વ ન આપતાં, સુપરિન્ટેન્ડેન્ટે પોતે ચિલ્ડ્રન્સ હોમ ફોર ગર્લ્સ નજીકની ભગિની નિવેદિતા પ્રાથમિક શાળા નં. ૧૬૮ માં તેણીને દાખલ કરાવવા માટે શાળા નં. ૬૯ માંથી લિવિંગ

સર્ટિફિકેટ મેળવવા માટે અરજી કરી હતી. સુપરિન્ટેન્ડેન્ટના અહેવાલ મુજબ, હોમમાં પર છોકરીઓ છે. ધોરણ ૮ સુધી, તેઓ ભગિની નિવેદિતા પ્રાથમિક શાળા નં. ૧૬૮ માં અભ્યાસ કરે છે અને ધોરણ ૯ અને ૧૦ માટે, તેઓ લોકમાન્ય વિદ્યાલય, મોતીફળી, મોરાભાગળ, સુરત ખાતે જાય છે. હાલમાં, અધસ્તાન સહી કરનારનો નમ્ર અભિપ્રાય છે કે બાળકી લક્ષ્મીને એવા વાતાવરણની જરૂર છે, જ્યાં તમામ છોકરીઓ અભ્યાસ માટે જતી હોય, એક શિસ્તબદ્ધ દિનચર્યા હોય. તેણીને અરજદારોને સોંપી શકાય નહીં, જ્યાં તેણી એવા ઘરમાં મોટી થશે જ્યાં નશાખોરો આવતા હોય. તેણી જાતીય સતામણીનો ભોગ બની છે અને ઝૂંપડપટ્ટીમાં સંભાળ અને માર્ગદર્શન વિના, તે શોષણ કરનારાઓના હાથમાં આવી શકે છે. બાળકી લક્ષ્મીને સંભાળ અને રક્ષણની જરૂર છે. તેવી જ રીતે, સામાવાળા નં. ૪ અને ૫ ને પણ કબજો આપી શકાય નહીં, કારણ કે તેઓ બાળકને શૈક્ષણિક કારકિર્દી આપી શકશે નહીં. તે ઘરે લક્ષ્મીની ઉપેક્ષા કરી છે. તેથી તે સુરક્ષિત અનુભવશે નહીં. અઢાર વર્ષની થાય ત્યાં સુધી, લક્ષ્મી ચિલ્ડ્રન્સ હોમ ફોર ગર્લ્સમાં મોટી થઈ શકે છે. જ્યાં, શિક્ષણ અનિવાર્ય છે. ત્યારબાદ તે નક્કી કરી શકે છે કે તેણે કોને પોતાનો પરિવાર ગણવો.”

(ભારપૂર્વક જણાવેલું)

૨૨. અહેવાલમાં, માતા-પિતાની બંને જોડીની આર્થિક ક્ષમતાઓ દર્શાવવામાં આવી છે. અહેવાલ પરથી સ્પષ્ટપણે બહાર આવે છે કે ન તો અરજદારો, કે ન તો સામાવાળા નં. ૪ અને ૫, લક્ષ્મી માટે યોગ્ય, સલામત અને સુરક્ષિત વાતાવરણ પૂરું પાડી શકે તેમ છે, જેમાં તેણી તંદુરસ્ત અને રક્ષણાત્મક વાતાવરણમાં મોટી થઈ શકે અને તેનું પાલન-પોષણ થઈ શકે. લક્ષ્મી લડતા માતા-પિતાના બંને પક્ષો વચ્ચે એક પ્યાદુ બની ગઈ હોય તેવું જણાય છે, જેમાંથી દરેક તેણીના કબજાનો દાવો કરે છે પરંતુ બંનેમાંથી કોઈ પણ તેણીને રહેવા માટે પ્રેમાળ અને સુરક્ષિત વાતાવરણ પૂરું પાડવાની સ્થિતિમાં નથી. અરજદારોના ગુનાહિત પૂર્વવૃત્ત અને તેમના ઘરે લક્ષ્મીના શારીરિક શોષણના અહેવાલો છે. લક્ષ્મીના કુદરતી માતા-પિતાએ પોતાની પુત્રી જાણે કોઈ વસ્તુ હોય તેમ અરજદારોને સોંપી દેવાનું યોગ્ય માન્યું હતું, દેખીતી રીતે એટલા માટે કે તેઓ આર્થિક રીતે તેણીની સંભાળ રાખવા સક્ષમ ન હતા અને અરજદારો પુત્રી ઈચ્છતા હતા. કોઈને આશ્ચર્ય થાય કે અન્ય કયા અવેજ પસાર થયા હશે.

૨૩. આ પ્રકારની બાબતોમાં માત્ર આવકનો સ્ત્રોત કે જીવનધોરણ જ મુખ્ય મહત્વનું નથી જ્યાં સર્વોચ્ચ વિચારણા બાળકના સમગ્ર કલ્યાણની હોવી જોઈએ. અરજદારો બ્રેડ પકોડા, સમોસા અને ભજીયા વેચીને પોતાની આજીવિકા મેળવે છે. તેમની દૈનિક આવક રૂ. ૩,૦૦૦/- થી રૂ. ૪,૦૦૦/- હોવાનું જણાવવામાં આવ્યું છે. તેઓને તેમની ચાની લારીમાંથી રૂ. ૨,૦૦૦/- થી રૂ. ૩,૦૦૦/- ની માસિક આવક પણ મળે છે. અરજદાર નં. ૧ એક મંદિરમાં પૂજારી હોવાનું

જાણાવવામાં આવ્યું છે. તેમનું જીવનધોરણ મધ્યમ હોવાનું જાણાવવામાં આવ્યું છે અને પડોશીઓ પાસેથી મળેલા ઇનપુટ્સ મુજબ, તેઓ બાળકીની પ્રાથમિક જરૂરિયાતો પૂરી પાડી શકે છે. જ્યાં સુધી સામાવાળા નં. ૪ અને ૫ નો સંબંધ છે, એવું જાણાવવામાં આવ્યું છે કે જ્યારે તેઓએ તેમની પુત્રીને દત્તક આપી ત્યારે તેઓ આર્થિક રીતે સક્ષમ ન હતા પરંતુ હવે તેમની આર્થિક સ્થિતિમાં સુધારો થયો છે. તેઓને જાણવા મળ્યું કે અરજદારો તેમની પુત્રી સાથે ગેરવર્તણૂક કરી રહ્યા હતા અને અરજદારો “ગાંજો” વેચવામાં સંકળાયેલા છે. તેઓ એવી આશંકા સેવે છે કે લક્ષ્મીને આ ગેરકાયદેસર ધંધામાં સામેલ કરવામાં આવી શકે છે. લક્ષ્મીનું જાતીય શોષણ થવાનું જોખમ પણ રહેલું છે, તેથી તેઓએ ચાઇલ્ડ હેલ્પલાઇનને જાણ કરવાનું પગલું ભર્યું હતું, જેના પરિણામે લક્ષ્મીને અરજદારોના ઘરેથી ખસેડવામાં આવી અને ચિલ્ડ્રન્સ હોમ ફોર ગર્લ્સમાં રાખવામાં આવી.

૨૪. અરજદારો તરફથી વિદ્વાન વકીલ શ્રી નાસીર સૈયદે રજૂઆત કરી છે કે લક્ષ્મી ચૌદ મહિનાની હતી ત્યારથી તે અરજદારો સાથે છે. દત્તક વિધાન દસ્તાવેજ નોટરાઇઝ થયેલો છે. લક્ષ્મી સાથે કરવામાં આવેલ કથિત ગેરવર્તણૂક અંગે કોઈ પણ વ્યક્તિ દ્વારા, ખાસ કરીને સામાવાળા નં. ૪ અને ૫ દ્વારા કોઈ ફરિયાદ દાખલ કરવામાં આવી નથી. અરજદારો દ્વારા તેણીની સારી સંભાળ રાખવામાં આવી રહી હતી અને તે શાળામાં અભ્યાસ કરતી હતી. એક સારા દિવસે, લક્ષ્મીના જૈવિક માતા-પિતા પોલીસ સાથે આવ્યા અને કોઈ કારણ વગર તેણીને ચિલ્ડ્રન્સ હોમ ફોર ગર્લ્સમાં મૂકી દીધી. અરજદારોએ છેલ્લા દસ વર્ષથી લક્ષ્મીની સારી

સંભાળ રાખી છે. સામાવાળા નં. ૪ અને ૫ દ્વારા તેણીને અચાનક તેમનાથી અલગ કરી દેવામાં આવી છે, જેમણે સ્વેચ્છાએ તેણીને તેમને સોંપી હતી. તેથી, તેણીનો કબજો અરજદારોને પુનઃ સોંપવો જોઈએ, જે બાળકી પોતે પણ ઇચ્છે છે.

૨૫. બીજી તરફ, સામાવાળા નં. ૪ અને ૫ તરફથી વિદ્વાન વકીલ શ્રી પ્રકાશ જી. પંડ્યાએ રજૂઆત કરી છે કે સદર સામાવાળાઓ લક્ષ્મીના જૈવિક માતા-પિતા છે અને તેણીની સલામતી તથા કલ્યાણની ચિંતા કરે છે. તેઓએ લક્ષ્મીને અરજદારોને દત્તક આપી હતી જેમને કોઈ પુત્રી નહોતી. તે સમયે, તેમની આર્થિક સ્થિતિ સારી ન હતી. જોકે, જ્યારે તેઓને જાણ થઈ કે લક્ષ્મી સાથે ગેરવર્તણૂક કરવામાં આવી રહી છે અને તેણીની શારીરિક સલામતી સામે જોખમ છે, ત્યારે તેઓએ ચાઇલ્ડ હેલ્પલાઇનનો સંપર્ક કર્યો અને તેણીને ચિલ્ડ્રન્સ હોમ ફોર ગર્લ્સમાં રાખવામાં આવી.

૨૬. શ્રી પંડ્યાએ વાજબી રીતે જણાવ્યું છે કે જોકે સામાવાળા નં. ૪ અને ૫ તેમની પુત્રીનો કબજો મેળવવા માંગે છે, તેમ છતાં, આ કોર્ટ બાળકીના સર્વોચ્ચ હિત અને કલ્યાણને ધ્યાનમાં રાખીને યોગ્ય હુકમ પસાર કરી શકે છે.

૨૭. વિદ્વાન એડિશનલ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર શ્રી હાર્દિક સોનીએ રજૂઆત કરી છે કે અરજદારો ગુનાહિત પૂર્વવૃત્ત ધરાવે છે, જે પાસું તપાસના કાગળો પરથી સામે આવ્યું છે. તેથી, બાળકનો કબજો અરજદારોને સોંપવો, તેણીના શ્રેષ્ઠ હિતમાં ન હોઈ શકે.

૨૮. વિજ્ઞાન એડિશનલ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટરે વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે દત્તક વિધાન દસ્તાવેજ કાયદેસર રીતે માન્ય નથી. તે એક એવા કારણના સ્વરૂપમાં છે જેને નોટરાઈઝ કરવામાં આવ્યો છે અને કાયદાની નજરમાં તેનું કોઈ મૂલ્ય નથી. તેઓએ વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે કોર્પસ તેના જૈવિક માતા-પિતા સાથે બિલકુલ રહી નથી અને તેમની સાથે રહેવાની ઇચ્છા ધરાવતી નથી. જો કોર્ટ તેણીનો કબજો તેના જૈવિક માતા-પિતાને સોંપવાનું વિચારે, તો હાલની પિટિશન પેઝિંગ (બાકી) રાખી શકાય છે. આખરે, કોર્ટ બાળકના કલ્યાણને ધ્યાનમાં લેશે.

૨૯. આ કોર્ટે કેસની હકીકતો અને સંજોગો, પ્રિન્સિપાલ ડિસ્ટ્રિક્ટ જજ, સુરતના અહેવાલ સહિત વિવિધ સત્તાધિકારીઓ દ્વારા રજૂ કરાયેલા અહેવાલો પર ઊંડો અને વિચારપૂર્વકનો વિચાર કર્યો છે.

૩૦. લક્ષ્મી જ્યારે ચૌદ મહિનાની હતી ત્યારે તેને અરજદારોને સોંપવામાં આવી હતી તે બાબતને ધ્યાનમાં લેતાં, તે તેમની સાથે રહેવાની ઇચ્છા રાખે તે અકુદરતી નથી. તેણીએ અરજદારોને તેના માતા-પિતા તરીકે જાણ્યા છે અને તે સામાવાળા નં. ૪ અને ૫ ને તે રૂપે જોતી નથી. તેણીનો તેના કુદરતી માતા-પિતા સાથે કોઈ સીધો સંપર્ક રહ્યો નથી, જેમણે તેણીની સંભાળ ન રાખવાનું પસંદ કર્યું હતું પરંતુ કથિત રીતે દત્તક વિધાનમાં, એક દત્તક વિધાન દસ્તાવેજ નિષ્પાદિત કરીને તેણીને અરજદારોને સોંપી દીધી હતી જેની કાયદેસરતા સંભવતઃ કાયદાની ચકાસણીમાં ટકી શકશે નહીં.

૩૧. સામાવાળા નં. ૪ અને ૫ ને ચાર બાળકો છે. તેઓ અન્ય બાળકોની સંભાળ રાખી શક્યા પરંતુ લક્ષ્મીને અન્યને આપી દેવાનું પસંદ કર્યું. તેઓમાં અચાનક તેમની પુત્રી માટે સ્નેહ અને ચિંતાની લાગણીઓ જાગી ગઈ છે જેને તેઓએ અરજદારોને એવી રીતે સોંપી દીધી હતી જાણે કે તે સમયની અનુકૂળતા મુજબ ત્યજી દેવાની અને ફરીથી મેળવી લેવાની કોઈ વસ્તુ હોય. હવે લક્ષ્મી તેના કુદરતી માતા-પિતા સાથે રહેવા માંગતી નથી અને આ માટે કોઈ તેણીને દોષ આપી શકે નહીં.

૩૨. વિદ્વાન પ્રિન્સિપાલ ડિસ્ટ્રિક્ટ જજ, સુરતના અહેવાલ પરથી બહાર આવ્યું છે કે લક્ષ્મીના દત્તક પિતા, અરજદાર નં. ૧ વિરુદ્ધ નાર્કોટિક ડ્રગ્સ એન્ડ સાયકોટ્રોપિક સબસ્ટન્સિસ એક્ટ, ૧૯૮૫ (સંક્ષિપ્તમાં “ધી એનડીપીએસ એક્ટ”) અને વિદેશી દારૂના વેચાણ માટે ગુજરાત પ્રોહિબિશન એક્ટ, ૧૯૪૯ હેઠળ ગુનાઓ નોંધાયેલા છે. તેના પુત્ર કિશન વિરુદ્ધ લૂંટ અને હુમલાના કેસો દાખલ થયેલા છે. એ પણ બહાર આવ્યું છે કે અરજદાર નં. ૧ “ગાંજો” વેચતો હોવાનું જણાવવામાં આવ્યું છે. તારીખ ૩૦.૧૧.૨૦૧૭ ના રોજ, પ્રિન્સિપાલ ડિસ્ટ્રિક્ટ જજ, સુરતે ચિલ્ડ્રન્સ હોમ ફોર ગર્લ્સ ખાતે લક્ષ્મીની મુલાકાત લીધી હતી. તેણીએ તેણીની પૂછપરછ કરી અને નીચે મુજબ જણાવ્યું :

“તેણીના પિતાના ગાંજાના ધંધા વિશે પૂછતાં, તેણીએ કહ્યું કે તેના પિતા રૂ. ૨૦/- માં ગાંજો વેચે છે અને તેણી પણ રૂ. ૨૦/- માં નાની પડીકીઓ વેચતી હતી. તેણીએ એમ પણ જણાવ્યું કે તેના પિતા ગાંજાનું સેવન કરતા

હતા અને જ્યારે તેની માતા ઘરે રહેતી ત્યારે તે ગાંજો વેચતી હતી. શારીરિક શોષણ વિશે પૂછતાં, બાળકીએ કહ્યું કે એક છોકરાએ તેના ૧૦ રૂપિયા લઈ લીધા હતા અને તેને કહ્યું હતું કે જો તે તેના ઘરે આવશે તો તે આપશે. બાળકીએ અધસ્તાન સહી કરનારને જણાવ્યું કે તે સમયે, સદર છોકરાએ તેણીની કમરને સ્પર્શ કર્યો હતો અને છોકરા દ્વારા તેણીના અન્ડરવેર (નેકર) ઉતારવા અંગે પૂછતાં તેણીએ જણાવ્યું હતું કે જ્યારે તે દુકાને ગઈ હતી, ત્યારે એક છોકરાએ તેણીની ચઢી ઉતારી દીધી હતી અને પડોશની એક કાકીએ તેને જોયો અને તેણીએ બૂમાબૂમ કરવાનું શરૂ કર્યું અને તેથી, તેનો ભાઈ ત્યાં આવ્યો અને છોકરાને માર માર્યો, જે ત્યારબાદ તે જગ્યાએથી ભાગી ગયો હતો. તેણીની આંખો પરની ઈજા વિશે પૂછતાં, તેણીએ કહ્યું કે તે પલંગ પરથી નીચે પડી ગઈ હતી અને હાથ પરની ઈજા વિશે પૂછતાં, તેણીએ કહ્યું કે તે કચરો ફેંકવા ગઈ હતી અને તે સમયે, છોકરાઓ સાથે રમતી વખતે, મોડું થઈ જતાં, તેની મમ્મીએ તેને છોકરાઓ સાથે રમવા બદલ મારી હતી.”

૩૩. ઉપરોક્ત બાબતો પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે અરજદાર નં. ૧ ગુનાહિત પૂર્વવૃત્ત ધરાવે છે અને લક્ષ્મીનો અજાણતાં કેરિયર (વાહક) તરીકે ઉપયોગ કરવામાં આવી રહ્યો હતો અને તેની પાસે રૂ. ૨૦/- માં “ગાંજા” ની પડીકીઓ વેચાવવામાં આવતી હતી. લક્ષ્મીએ પ્રિન્સિપાલ ડિસ્ટ્રિક્ટ જજને જાણ કરી છે કે તેના પિતા “ગાંજા” નું સેવન કરતા હતા. શારીરિક શોષણના સંકેત કરતાં પણ ઘણું વધારે છે

અને જો લક્ષ્મીને અરજદારોના કબજામાં સોંપવામાં આવે તો તેના પર શારીરિક હુમલો થવાની સ્પષ્ટ શક્યતા છે. તેણીએ આ પાસા અંગે ઉપરોક્ત પુનઃ રજૂ કરેલી ઘટનાનું પોતે વર્ણન કર્યું છે.

૩૪. લક્ષ્મી હવે દસ વર્ષની છે અને વિકાસ પામતી બાળકી છે. ટૂંક સમયમાં તે તરુણાવસ્થાની ઉંમરે પહોંચશે. તેણીએ રહેવા માટે સલામત, સુરક્ષિત અને રક્ષણાત્મક વાતાવરણની જરૂર છે, જ્યાં તેની પ્રતિભા ખીલે અને તેની શારીરિક સલામતી સુનિશ્ચિત થાય. રેકૉર્ડ પરની સામગ્રીનું અવલોકન કર્યા પછી, આ કોર્ટનો સુવિચારિત મત છે કે જ્યાં કથિત રીતે “ગાંજા” નો ઉપયોગ અને વેચાણ થતું હોય અને જ્યાં તે શારીરિક છેડતીનું નિશાન બની શકે તેવા વાતાવરણમાં લક્ષ્મી સુરક્ષિત રહેશે નહીં.

૩૫. આ કોર્ટનો દ્રઢ મત છે કે બાળકીનું સર્વોચ્ચ કલ્યાણ એવો નિર્દેશ કરે છે કે તેણીનો કબજો અરજદારો (દત્તક માતા-પિતા) કે સામાવાળા નં. ૪ અને ૫ (જૈવિક માતા-પિતા) બેમાંથી કોઈને પણ આપી શકાય નહીં.

૩૬. હાલમાં, લક્ષ્મીએ ચિલ્ડ્રન્સ હોમ ફોર ગર્લ્સમાં ઘણા મિત્રો બનાવ્યા છે. તે એક તેજસ્વી અને પ્રતિભાશાળી બાળકી છે જે મહાન ક્ષમતા ધરાવે છે જેને વિકસાવવા, પોષવા અને માર્ગદર્શન આપવાની જરૂર છે, જેથી તે વિશ્વમાં પોતાનું સ્થાન શોધી શકે. ચિલ્ડ્રન્સ હોમ ફોર ગર્લ્સના સુપરિન્ટેન્ડેન્ટે શાળા નં. ૬૯ માંથી સ્કૂલ લિવિંગ સર્ટિફિકેટ માટે પહેલેથી જ અરજી કરી દીધી છે, જ્યાં તે અગાઉ અભ્યાસ કરતી હતી, જેથી તેણીને ચિલ્ડ્રન્સ હોમ ફોર ગર્લ્સ નજીકની

ભગિની નિવેદિતા પ્રાથમિક શાળા નં. ૧૬૮ માં દાખલ કરાવી શકાય. હાલમાં, હોમમાં બાવન છોકરીઓ છે. ધોરણ-૮ સુધી તેઓને ભગિની નિવેદિતા પ્રાથમિક શાળા નં. ૧૬૮ માં અભ્યાસ કરાવવામાં આવે છે. ધોરણ-૯ અને ૧૦ માટે, તેઓ લોકમાન્ય વિદ્યાલય, મોતીફળી, મોરાભાગળ, સુરત ખાતે જાય છે. જો લક્ષ્મી ચિલ્ડ્રન્સ હોમ ફોર ગર્લ્સમાં રહેવાનું ચાલુ રાખશે, તો તે અન્ય છોકરીઓની સંગતમાં રહેશે જેઓ પણ પોતાનો અભ્યાસ કરી રહી છે. તે યોગ્ય સંભાળ, રક્ષણ અને માર્ગદર્શન હેઠળ આશ્રયયુક્ત અને શિસ્તબદ્ધ જીવન જીવશે. લક્ષ્મી પોતાનું આખરી કલ્યાણ સમજવા માટે ખૂબ નાની છે. તેના માટે, તેના દત્તક માતા-પિતાનું ઘર એ જ તેનું ઘર છે. જો અરજદારોના ઘરમાં વાતાવરણ અનુકૂળ હોત, તો તેણીની ઈચ્છા ધ્યાનમાં લઈ શકાઈ હોત. જોકે, રેકૉર્ડ પરની સામગ્રી ખૂબ જ આંચકાજનક છે અને અમને તેમ કરતાં રોકે છે. લક્ષ્મીની ઈચ્છાએ તેના પોતાના કલ્યાણને આધીન રહેવું પડશે.

૩૭. લક્ષ્મીની સલામતી અને કલ્યાણને ધ્યાનમાં રાખીને, અમે નિર્દેશ આપીએ છીએ કે જ્યાં સુધી તે અઢાર વર્ષની ઉંમર પૂર્ણ ન કરે ત્યાં સુધી તે ચિલ્ડ્રન્સ હોમ ફોર ગર્લ્સ, સુરત ખાતે રહેશે. ત્યાં, તેણીને જરૂરિયાત મુજબ યોગ્ય શિક્ષણ, સંભાળ, રક્ષણ અને તબીબી સુવિધાઓ પૂરી પાડવામાં આવશે. જ્યારે લક્ષ્મી અઢાર વર્ષની ઉંમર પૂર્ણ કરશે ત્યારે તે તેના જૈવિક માતા-પિતા (સામાવાળા નં. ૪ અને ૫) અથવા તેના દત્તક માતા-પિતા (અરજદારો) સાથે રહેવા માંગે છે કે કેમ,

અથવા તે જીવનમાં પોતાનો માર્ગ જાતે કંડારવા માંગે છે કે કેમ તે નક્કી કરવા માટે સ્વતંત્ર રહેશે.

૩૮. ચિલ્ડ્રન્સ હોમ ફોર ગર્લ્સના સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ એ સુનિશ્ચિત કરશે કે તેના અભ્યાસ ઉપરાંત, લક્ષ્મી જે કોઈપણ ક્ષેત્રમાં રસ દાખવે તેમાં તેને વ્યવસાયિક તાલીમ આપવામાં આવે, જેથી તેની સુષુપ્ત પ્રતિભા ખીલી શકે. કોઈપણ જરૂરિયાતના કિસ્સામાં, ચિલ્ડ્રન્સ હોમ ફોર ગર્લ્સ, સુરતના સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ વિદ્વાન પબ્લિક પ્રોસિક્યુટરની કચેરી મારફત આ કોર્ટનો સંપર્ક કરવા મુક્ત છે.

૩૯. ચાઇલ્ડ વેલફેર કમિટી, સુરતના અધ્યક્ષનો અહેવાલ અને પ્રિન્સિપાલ ડિસ્ટ્રિક્ટ જજ, સુરતનો અહેવાલ આ કોર્ટની રજિસ્ટ્રીની સુરક્ષિત કસ્ટડીમાં રહેશે.

૪૦. ઉપરોક્ત નિર્દેશોને આધીન, પિટિશનનો નિકાલ કરવામાં આવે છે. રુલ ડિસ્ચાર્જ કરવામાં આવે છે.

(શ્રીમતી અભિલાષા કુમારી, ન્યાયમૂર્તિ)

(બી.એન. કારિયા, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા

ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.